

Konec jednoho města: Karviná 2-doly po roce 1948

Od zavedení hlubinné těžby v polovině 19. století zažívala oblast Karvinska kontinuální ekonomický vzestup, bylo jen otázkou času, kdy si uhelné dolování začne vybírat svou daň.

Ojediné zprávy o demolici některé z karvinských staveb evidoval Okresní úřad Fryštát od konce 19. století. V meziválečném období již místní úřady průběžně sledovaly stav jednotlivých budov, narušených důlní činností. Teprve období německé okupace, a zejména poválečná těžební euforie zasadily staré Karviné smrtelnou ránu.

Následky těžby uhlí

V důsledku prolomení dosavadních těžebních limitů bylo mezi lety 1947–1955 v katastru Karviné 2 demolováno 84 objektů. Do roku 1954 ve městě zaniklo 120 bytových jednotek, byla demolována čtyři školská zařízení, uzavřena stará radnice a další správní budovy, nemocnice v bývalém soleckém zámku, pivovar, cihelny nebo tiskárna. Ubývalo také úrodné půdy, která se vlivem poklesu takřka před očima proměňovala ve vodní plochu, zabírající v roce 1954 plných 10 hektarů. Důlní těžbou trpěly také komunikace, a především vlaková a tramvajová doprava se na některých místech stávala životu nebezpečnou. Nejvíce postiženým byl areál tzv. Soleckého trojúhelníku (tedy okolí dnešního „křivého“ kostela sv. Petra z Alkantary).

Úpadek hornického města byl bolestivou zkušeností zejména pro jeho stárnoucí obyvatele. Nucené vystěhování se občas dělo za asistence policie (tehdy Národní bezpečnosti), protože někteří lidé nechtěli opustit svůj jediný majetek. Problémem byly také nízké finanční náhrady za poddolovaný nemovitý majetek. Vedlejším efektem tohoto neutěšeného stavu bylo malé nadšení místních obyvatel z nově nastoleného politického systému. Např. prvomájové manifestace, pořádané v Karviné 2 ještě počátkem šedesátých let, byly okresním výborem Národní fronty v Karviné pravidelně hodnoceny jako jedny s nejnižší účastí.

Nelehký přechod ze starého do nového

Vzrůstající politické nároky na uhelnou těžbu sice měly odezvu v pověstném plnění plánu přesahujícího hranici 100 %, to ale se sebou neslo také rychlejší devastaci krajiny. Plánovaná výstavba však na změny v plánu těžby adekvátně nereagovala. Nově budovaná sídliště tak nebyla schopna pojmout zvyšující se poptávku po bydlení. Tzv. Stalingrad v Karviné 6 byl dokončován pomaleji, než se očekávalo. Nové byty navíc přednostně dostávali čerství zaměstnanci OKD, kteří byli na Karvinsko lákáni právě vidinou snadno získaného bydlení. Mezi lety 1953–1954 nedostalo ONV Karviná ani jeden byt v sídlišti Stalingrad, jenž by mohl být přidělen osobám pracujícím mimo OKD.

V okrese se silně deformovanou profesní skladbou byl nedostatek stavebních řemeslníků – nové domy neměl kdo stavět a staré neměl kdo opravovat. Největším problémem však byla špatná komunikace s vedením OKD. Karvinský národní výbor tak doslova netušil, kdy která stavba spadne v důsledku toho, že pod ní vznikl nový porub. Jako příklad kategorického selhání komunikace průmyslové a veřejnosprávní složky v okrese byl uváděn solecký zámek, který byl mezi lety 1947–1950 rekonstruován pro potřeby nemocnice. Zástupci OKD se ve stavebním protokolu k tomuto záměru vyjádřili kladně, přesto musel být necelé dva roky po kolaudaci zámek v důsledku zintenzivnění důlní činnosti kvapně vyklizen.

Zmírnění takto vyhrocené situace, sledujeme od roku 1957, kdy byla při ONV Karviná založena asanační komise. Ta umožňovala spolupráci vedení okresu se zástupci OKD. V roce 1958 byl vydán první asanační plán a v roce 1960 byla zahájena výstavba sídliště v Karviné-Ráji. Tím byla ukončena „divoká“ fáze zániku staré Karviné.

Agáta Kravčíková

(historička, zaměstnankyně Státního okresního archivu Karviná)

Zdroj: Karvinsko 17. 10. 2017